

Waar wachten we op?

Preek voor 1e adventszondag n.a.v. Ps. 130

Afgelopen maandag stak ik in mijn klaslokaal een kaarsje aan, één van de vier op de kaarsenstandaard. “Waarom doe ik dat?” vroeg ik de kinderen. Allerlei suggesties werden gedaan:

- om aan iemand te denken die dood is gegaan – bijvoorbeeld aan Maja Bradaric, dat vermoorde meisje uit Nijmegen;
- omdat het gezellig is;
- voor Maria;
- en ook de enige juiste oplossing werd genoemd: omdat het bijna kerst is.

Inderdaad, deze zondag is de eerste adventszondag. Het woord advent betekent ‘verwachting’, kijken naar wat komt. We kijken vooruit naar het kerstfeest.

Maar... al pratend met de klas kregen we het rare gevoel, dat er iets niet klopte. We kijken vooruit naar een feest dat terugkijkt! Met kerst denken we aan het Kind dat ruim 2000 jaar geleden werd geboren. Maar dat is eigenlijk geen vooruitkijken! Dat is meer *herdenken*.

We gedenken de geboorte van Jezus, het Kind dat geboren werd om als Man te sterven. Wat dat betreft is die opmerking nog zo gek niet: je steekt een kaars aan om aan iemand te denken die dood is gegaan. In dat geval is een kaars een symbool van warmte en liefde. Even sta je stil en staar je in het vlammetje. Je denkt terug aan die dierbare persoon, waarvan het leven als een kaarsje is uitgewaaid of uitgeblazen door geweld.

Een kaars is ook symbool van licht en daarom past het zo mooi bij advent: we kijken terug naar het Licht dat in de duisternis kwam. Het Licht dat ook Warmte en Liefde van God kwam brengen.

Ja, raar eigenlijk, dat we een periode van terugkijken ‘advent’ noemen – kijken naar wat komt. Waar wachten we dan eigenlijk op...? Welke verwachting heb jij van het komende kerstfeest?

In de bijbel staat een psalm, waarin verwachting een belangrijk thema is. We lezen Psalm 130.

- 1 Een bedevaartslied. Uit de diepten roep ik tot U, o HERE.
- 2 Here, hoor naar mijn stem; laten uw oren opmerkende zijn op mijn luide smekingen.
- 3 Als Gij, HERE, de ongerechtigheden in gedachten houdt, Here, wie zal bestaan?
- 4 Maar bij U is vergeving, opdat Gij gevreesd wordt.
- 5 Ik verwacht de HERE, mijn ziel verwacht en ik hoop op zijn woord;
- 6 mijn ziel wacht op de Here, meer dan wachters op de morgen, wachters op de morgen.
- 7 Israël hope op de HERE, want bij de HERE is goedertierenheid, bij Hem is veel verlossing;
- 8 Hij zelf zal Israël verlossen van al zijn ongerechtigheden.¹

Vanaf vers 5 lijkt het wel een adventslied, het gaat voortdurend over wachten en verwachten. Ook het woord 'hopen' past daar bij. Wie ergens op hoopt, heeft een sterke verwachting.

De schrijver van dit lied had het duidelijk moeilijk. Hij roept uit de diepten, en smeekt God om hem te verhoren. In de traditie van de kerk valt deze psalm onder de zeven boetepsalmen, liederen die geschreven zijn vanuit een diep schuldbesef. Blijkbaar heeft de schrijver van psalm 130 ook iets vreselijks gedaan, waardoor hij diep in de ellende zit.

Toch klinkt uit die diepten een lied van hoop en verwachting. Vers 4 geeft duidelijk aan waarom de schrijver ondanks zijn zonden tóch blijft roepen tot de Here: bij God is vergeving. Dat is niet maar een vermoeden, nee, hij wéét het – zó stellig klinkt het. Vergeving die in feite nergens op gebaseerd is, want wie zal bestaan als God de zonden in gedachten houdt? Nee, dan zou niemand kunnen bestaan, want 'allemaal hebben we gezondigd en zijn we verstoken van Gods heerlijkheid.' (eigen vertaling Rom.3:23) Dan heb je als mens dus ook niet eens de kans om vergeving te verdienen.

Maar, wanneer er geen mens meer kan bestaan, wie kan dan nog uit eigen ervaring getuigen van Gods liefde en genade? Welke mens kan dan nog zeggen: "Barmhartig en genadig is de Here, geduldig en overvloedig goed?" Maar gelukkig: God bewijst dat dit alles wél op Hem van toepassing is – en de schrijver is daar ook van overtuigd: bij U is vergeving.

Dat klinkt gemakkelijk, een beetje als: "*al is de zonde nog zo snel, Onze Lieve Heer vergeeft het wel.*" Zo is het natuurlijk niet!

Dat God onze zonden vergeeft, heeft Hem heel wat gekost. Hij heeft zijn eniggeboren Zoon Jezus ervoor opgeofferd. Het heeft Jezus letterlijk bloed, zweet, tranen en uiteindelijk zijn leven gekost. Dát was uiteindelijk de bedoeling van het Kerstfeest: Jezus was de enige mens die ooit geboren is om te sterven...

¹ vlg. Math. 1:21

Nooit was het Gods plan, dat mensen geboren werden om weer dood te gaan. Zelfs toen de eerste mens Adam door te zondigen de doodstraf verdiende, kreeg hij uitstel.² Steeds opnieuw roept God ons op om naar Hem terug te keren, omdat Hij ons het leven gunt, het leven met Hém:

“Want Ik heb geen welgevallen aan de dood van wie sterven moet, luidt het woord van de Here HERE; daarom bekeert u, opdat gij leeft.” (Ezechiël 18:32)

“Zoekt het goede en niet het kwade, opdat gij leeft...” (Amos 5:14)

Slechts van één mens was het wél de bedoeling dat Hij zou sterven: namelijk Jezus, God die mens werd. Jezus zou tot in het diepst van zijn ziel voelen wat het is om zonder God te zijn. Hij heeft aan den lijve ervaren dat je als Godverlatene een levend lijk bent. Het Licht dat kwam om het duister te verlichten, werd verstikt en gesmoord door de drie uur durende deken van dikke duisternis.³

Als je dat beseft, past alleen nog maar bewondering, eerbied en respect voor Gods vergeving. Ik heb dat helemaal niet verdiend! Had Jezus dat alles voor mij over? Nee, vergeving is niet een gemakkelijk mechanisme. Daarom zegt vers 4 van de psalm ook: “... bij U is vergeving, opdat Gij gevreesd wordt.”

God vraagt respect en eerbied voor zijn vergeving en het offer dat daarvoor gebracht moest worden.

Dat werpt voor mij toch wel een ander licht op het komende kerstfeest. Welke verwachting heb jij eigenlijk van kerst? Feest van kaarsjes, lekker eten, gezellig samenzijn, zachte muziek, de geur van dennennaalden? Zo mooi romantisch was het eigenlijk niet...

Kijk de komende adventstijd eens verder dan de kerstdagen! Kijk eens naar wat daarna kwam: Goede Vrijdag en Pasen. Het lieve, onschuldige Kerstkindje werd een volwassen Man die uiteindelijk vernederd, bespot, geslagen en gekruisigd werd – hoewel Hij nog steeds onschuldig was. Maar... Hij stond ook weer op uit het graf en Hij leeft vandaag de dag nog!

En alleen op grond van die feiten kan ik het psalm 130 nazeggen: “Als Gij, Here, de ongerechtigheden in gedachtenis houdt, Here, wie zal bestaan? Maar bij U is vergeving, opdat Gij gevreesd wordt. ... bij de Here is goedertierenheid, bij Hem is veel verlossing.”

Véél verlossing – voor jou, voor mij en voor ieder die maar wil!

Zo krijgt advent een diepere betekenis dan alleen maar het treffen van voorbereidingen voor het komende kerstfeest.

² vergelijk Gen.2:17 maar met Gen.5:5

³ vgl. Math. 27:45-46, Joh.3:19

Even terug naar het begin van de preek. Onwillekeurig blijkt advent dus inderdaad meer terugkijken te zijn naar wat geweest is, dan vooruitkijken naar wat komt... Toch geloof ik dat we zeker ook in de adventstijd mogen vooruitkijken. Want de Messias die ruim 2000 jaar geleden is gekomen, verwachten we toch ook weer terug! Opnieuw zal Hij komen om Licht in de duisternis te brengen, om de wereld vrede en liefde te leren. En is dat ook niet hard nodig? Het is haast alsof de aarde zelf nu roept: "Uit diepten van ellende, roep ik tot U, o Heer." Door de eeuwen heen is het Licht weer behoorlijk uitgedoofd, het begint aardedonker te worden om ons heen.

- Hoeveel oorlogen zijn er momenteel gaande? Opstanden, staatsgrepen, terrorisme, de haast onoplosbare impasse in Israël tussen Joden en Palestijnen, aanslagen...
- Hoeveel haat is momenteel tussen mensen? Afrekeningen in het criminele milieu, voetbalrellen, verkeersagressie, een 16-jarig meisje dat wordt vermoord...
- Hoeveel mensen leven niet mensonwaardig door honger, verslaving, misbruik, slavernij, dakloosheid...
- Hoeveel verbaal en lichamelijk geweld wordt er momenteel gepleegd? Ruzie's, pesten op school en werk, huiselijk geweld, verkrachtingen, mishandeling...
- En zelfs in de kerken weten we niet meer goed wat liefde en eenheid is! Waar drie kerken samen op weg gaan, scheiden anderen zich er teleurgesteld van af. Katholieken en protestanten in Noord-Ierland leven in haat en nijd. Een groep mensen in de Gereformeerd Vrijgemaakte Kerk maakt zich met een nieuwe Vrijmaking los en gaat als de enige echte Vrijgemaakte kerk verder, Evangelische gemeenten scheuren en komen maar moeilijk tot verzoening...

Ja, 't is weer nacht geworden en ik verlang naar het heldere licht van de nieuwe morgen. Wat heeft deze wereld opnieuw behoefte aan Licht, Liefde en Vrede – net als twee millennia geleden.

KYRIË ELEISON! HEER ONTFERM U!

Van dat verlangen naar de nieuwe dag spreekt psalm 130 ook, en wel in de verzen 5 en 6: "Ik verwacht de HERE, mijn ziel verwacht en ik hoop op zijn woord; mijn ziel wacht op de Here, meer dan wachters op de morgen, wachters op de morgen."

In dit korte stukje komen we maar liefst 6 keer een woord tegen, dat met *wachten*, *verwachten* en *hopen* te maken heeft! Uit dit stukje spreekt een diep verlangen – het is eerder smachten dan wachten. De schrijver van de psalm verlangt hevig naar de komst van de Here, hij verwacht met zijn *ziel*. De ziel is als het ware de kern van wie je bent. Zijn hele wezen is vol verwachting en hoop.

Kennen wij die allesdoordringende verwachting? Verlang jij ook zo naar de wederkomst van de Here Jezus?

Maarten Luther vond psalm 130 één van de mooiste psalmen. Hij genoot van het vierde vers, waar hij de rechtvaardiging door het geloof herkende: je redding is niet gebaseerd op goede werken, maar alleen op de vergeving van een genadige God. Maar ook verlangde hij vurig naar Gods nabijheid, bijvoorbeeld in het gebed.

Hij zat eens met zijn gezin aan tafel en ook zijn hond zat erbij. Het viel Luther op, dat het beest met open mond en bewegingloos naar het stuk vlees op het bord van zijn baasje zat te staren. De hond wist, dat hij straks een stuk toegeworpen zou krijgen. Al zijn hoop en verwachting was gericht op dat moment, dan zou hij bliksemsnel toehappen. Luther verzuchtte toen: *“O, kon ik alleen maar bidden zoals deze hond het vlees in gedachten houdt! Al zijn gedachten zijn geconcentreerd op dit stuk vlees. Daarbuiten heeft hij geen gedachten, verwachtingen of hoop!”*

Wel bijzonder, dat Luther zegt, dat de hond het vlees ‘in gedachten houdt’. Want dat woord staat ook in vers 3 van de psalm, maar ook – voor ons minder herkenbaar – in vers 6. Het hebreeuwse woord voor ‘in gedachten houden’ is namelijk שמר (*shamar*) en dat betekent letterlijk ‘bewaren’, ‘vasthouden’ en ‘bewaken’. Daarvoor moet je de aandacht goed vasthouden en niet verslappen. Dat geldt ook voor de wachters van vers 6. Zij bewaken, bewaren de stad en moeten daarvoor de omgeving goed in het oog houden. Maar deze wachters verlangen na hun lange diensttijd toch wel erg naar het eerste morgenlicht. Dan is het gevaar geweken, de wacht zit erop; dan krijgen ze eindelijk rust.

Het verlangen van de wachters is een soort adventsverlangen: gespannen uitzien naar het verlossende en bevrijdende licht dat komen gaat. Zo wordt op eerste adventszondag het eerste kaarsje aangestoken om uiting te geven aan datzelfde verlangen. Het kerstkind Jezus is gekomen als verlossend en bevrijdend licht. En Hij komt terug als Koning om de vrede en gerechtigheid te brengen waar deze wereld zo’n behoefte aan heeft. En daarom zie ik gespannen uit naar wat komen gaat.

Zou het nog lang duren? Vast niet! Hij heeft beloofd: *“Ik kom spoedig; houd vast wat gij hebt, opdat niemand uw kroon neme.”* (Openb.3:11)⁴ Houd vast - het Griekse woord κρατεω (*krateo*) betekent hetzelfde als het Hebreeuwse שמר (*shamar*): ‘bewaren’, ‘vasthouden’, ‘bewaken’! Houd dus vol met hopen en verwachten, houd de belofte vast, Hij komt spoedig. Advent is dus tóch kijken naar wat komen gaat. Advent is zacht klinkende toekomstmuziek. Maar die klinkt alleen omdat het eerst kerst is geweest. Toen werd Jezus geboren: Hij die wás, die is én die komen zal... *“Hij, die deze dingen getuigt, zegt: Ja, Ik kom spoedig. Amen, kom, Here Jezus!”* (Openb.22:20)

Amen

Capelle aan den IJssel, 30 november 2003

⁴ Deze belofte van een spoedige komst staat ook driemaal in Openbaring 22: 7, 12 en 20.

Liederen:

- 071 Jezus leeft in eeuwigheid
- 288 Hef je hoofd omhoog
- 337 Mijn hoop is op U Heer
- 382 O Heer, de nacht komt over ons
- 505 Vader van de schepping

“Omdat gij het bevel bewaard hebt om Mij te blijven verwachten, zal ook Ik u bewaren voor de ure der verzoeking, die over de gehele wereld komen zal, om te verzoeken hen, die op de aarde wonen.

Ik kom spoedig; houd vast wat gij hebt, opdat niemand uw kroon neme.

Wie overwint, hem zal Ik maken tot een zuil in de tempel mijns Gods en hij zal niet meer daaruit gaan; en Ik zal op hem schrijven de naam mijns Gods en de naam van de stad mijns Gods, het nieuwe Jeruzalem, dat uit de hemel nederdaalt van mijn God, en mijn nieuwe naam.”

(Openb 3:10-12)